

Titanic-Vals, Escu... Rămân încă necunoscute publicului, din rațiuni inexplicabile, piese de o forță satirică nu mai puțin revelatoare: *Domnișoara Buttersley, Al optulea păcat* etc. G. Ciprian a fost onorat prin montarea celei mai originale comedii din întreaga perioadă interbelică. *Capul de rățoi*, scriere de o sclipitoare fantezie modernă, veselă, alertă, tinerească. Prilej de detașare regizorală tocmai din partea unui tînăr (detașare? de ce nu „atașare“?) și de transpunere a „istoriei unui eșec“, pe un dialog care, în fiecare silabă a lui Ciprian, scapără cu totul altceva. În ceea ce-l privește pe Sebastian, absența e nițel dureroasă: nici o „stea fără nume“ n-a sclipit pentru generațiile de azi, și o melancolie tristă a însoțit parcă tăcerea acestui moment aniversar.

● Am avut, în schimb, două montări Ion Sava, determinate nu de o aniversare, ci de bogăția unei cărți, *Teatralitatea tea-*

trului, apărută datorită hărniciei unui cercelător, Virgil Petrovici. Două conpecte profesionale de valoare și de interes, semnate Costin Marinescu (la Pițești) și Mirel Ilieșiu (la Iași).

● Și, pentru că am pomenit de cărți, să semnalăm: apariția volumului de teatru al lui Tudor Popescu, *Jolly-joker*, cuprinzînd opt piese, dintre care unele ne-reprezentate încă; contemporaneitatea demersului istoric al lui Paul Everac din volumul *Viața lumii* (cuprinzînd piese substanțiale și de anvergură, dintre care una aproape monumentală — *Costandin-neștii*), care, poate, va stîrni în stagiunea care urmează ambiția unor regizori; și prețiosul volum II din *Istoria teatrului universal*, scris de profesorii Ileana Berlogea, Silvia Cucu și Eugen Nicoară — ceea ce parcă ne mai îngăduie să nădăjduim apariția alt de așteptatului volum al IV-lea al *Istoriei teatrului în România* editat de Academie...

Constantin Radu Maria

Rutina poate fi înfrîntă

O stagiune mai echilibrată decît s-ar fi crezut în ce privește raportul dintre piesele clasice și cele contemporane reprezentate, dar care, în ce privește valoarea estetică atît a pieselor cit și a spectacolelor, se păstrează la un nivel destul de nemulțumitor. Cele cîteva excepții nu infirmă regula — sperăm să fie numai a acestei stagiuni —, anume că majoritatea teatrelor s-au complăcut în mediocritate. La o seamă de teatre din țară și din Capitală nu s-au înregistrat spectacole importante, așadar nu le vom pomeni aici, în această încercare de bilanț, instituțiile respective neizbutînd (sau neîncercînd vreun efort) pentru a-și așeza producția sub incidența criticii. Însă excepțiilor reprezentînd pentru noi realizarea aceluia statut artistic la care sperăm să reajungă întreaga mișcare tea-

trală, le oferim omagiul exigenței critice, recunoscători pentru că trezesc în noi starea de deschidere spirituală ce ne reface capacitățile de exegeză, prin care pactizăm mereu cu valoarea.

Am avut ocazia să văd cîteva dintre aceste excepții ale stagiunii, spectacole bogate în idei, unitare și depline în formă, vii și variate în expresie, printre altele, destule, mai sărace, mai terne, mai neîmplinite. Despre unele am și scris, despre altele mi-ar fi plăcut să scriu, și m-am bucurat regăsindu-mi gîndurile la colegii mei de breaslă. Așa, la Brașov, regizorul Florin Fătuleșcu ne-a dat o versiune teatrală memorabilă la *A treia țepă* de Marin Sorescu, demonstrînd încă o dată (după *Pluta meduzei, Există nervi și Paracliserul*) că dramaturgul și-a găsit în tînărul director de scenă un inspirat

comentator. La Timișoara, Ioan Jeremia a realizat, în scenografia Emiliei Jivanov, parabola în registru comic *Arma secretă a lui Arhimede* de Dumitru Solomon — montare care s-a bucurat și de o recunoaștere oficială, prin premiile ce i s-au acordat la Festivalul dramaturgiei actuale. La Naționalul din București, *Zbor deasupra unui cuib de cuci* de Dale Wasserman, în regia lui Horea Popescu, și *Între patru ochi* de Al. Ghelman, în regia Ancăi Ovancz-Doroșenco, spectacol care readuce în atenția publicului pe actorul Damian Crișmaru; în fine, la „Bulandra“, un „cap de afiș“ repertorial — *Barbul Văcărescul...* și *Occisio Gregorii...* —, în care trupa de actori se transformă într-o orcheștră, sub bagheta măiastră a lui Al. Tocilescu; și tot aici, *Cu ușile închise* de J. P. Sartre exercițiu de finețe expresivă datorat lui Mihai Mănuțiu.

Continuând stagiunea precedentă, revirimentul Shakespeare înregistrează citiri originale la Brașov, Cluj-Napoca, Tirgu Mureș și București (Teatrul Mic), dintre

care mi s-au impus două: cea de la Tirgu Mureș, unde, cu *Hamlet*, regizorul Nicolae Scarlat ne-a arătat, dincolo de fructuoase împliniri și neajunsuri inerente, un interpret complet, în persoana actorului Cornel Popescu, care se afirmă, jucind rolul titular, printre actorii de frunte ai scenei noastre; și cea de la Brașov (*Troilus și Cresida*), semnată de Mircea Marin, în aș spune ideala colaborare cu Mihai Mădescu, spectacol cu rare calități plastice, amplu și complex, desfășurat pe multiple planuri de joc, și în care ironia shakespeareană este augmentată printr-o simbolistică scenică pe cât de îndrăzneată, pe atât de motivată. Între montările Shakespeare ale acestor ani, o consider cea mai bună, prin profunzimea ideilor, rafinamentul plastic, grija față de detaliu.

Acestora li s-ar mai adăuga, poate, altele oțeva, ce nu pot schimba impresia de lincezeală pe care stagiunea ne-o lasă. Totuși, nu vom rămâne obstinați în nemulțumire; numitele spectacole ne dau încrederea că, în stagiunea viitoare, ruțina ar putea fi înfrântă...

Paul
Tutungiu

Dar actorul?

● Opțiunea repertorială, justificată, desigur, numai dacă produce un spectacol bun, a cunoscut, în stagiunea de care ne-am despărțit, citeva „virfuri“, dintre care vom menționa mai întâi, la Teatrul Giulești, *Amadeus* de Peter Shaffer, un text interesant, contemporan prin esența sa ideatică — în traducerea competentă a Beatricei Stăicu; beneficiind, din păcate, de o regie mai puțin inspirată — aflată, adică, sub nivelul semnificațiilor textului — și de o interpretare tributară concepției spectacolului. Reprezentarea piesei *Amadeus* de Peter Shaffer la București, la numai un an și ceva de la premiera absolută, demonstrează că, în sfârșit, scena românească s-a sincronizat cu momentul teatral european, că nu mai lansăm piese după douăzeci de ani de la apariția lor în lume!... Problematica din *Amadeus*-ul lui Peter Shaffer readuce în discuție (primul, în dramaturgie, se pare că a făcut-o Pușkin în *Mozart și Salieri*) un sentiment nenormalizat, ca atare, în nici o limbă de pe glob; nu este nici invidie,

nici ură; este un complex de reacții afective trăit de talentele mărginite, ori de câte ori simt neliniștitoarea radiație a artistului de geniu. Ar putea fi menționat de dicționare drept „complexul Salieri“.

Nu în al doilea rind, vom nota prezența pe două scene (cea a Naționalului ieșean — premiera, în stagiunea trecută — și cea a Teatrului Tineretului din Piatra Neamț) a *Hardughiei* lui Mircea Radu Iacoban, originală atît prin unghiul din care abordează actualitatea imediată, cît și prin „desenul“ personajelor, care sînt — lucru rar în dramaturgia noastră de azi — distincte ca caractere. Dramaturgia lui Dumitru Radu Popescu a fost reprezentată, în stagiunea pe care o discutăm, pe mai multe scene din țară. În ce ne privește, vom reține îndeosebi montarea *Rezervației de pelicani* — o partitură dramatică fascinantă, impunind o formulă aparte de teatru, în personajele contemporane sînt reactivate, personaje mitice, fiecărui personaj îi revine, pentru puțin timp, funcția de raisonneur etc., la Tea-